

(Ел паис)

Политичке власти обично претерују када говоре о ризику који се надвио над економијом, како би се избегло да се те претње претворе у неку врсту превентивног рата. Али опасност постоји: финансијска криза која је избила пре скоро две године, мутирала је у економску кризу и преко незапослености може да се претвори у “тешку људску и социјалну” кризу са несагледивим политичким последицама, каже Роберт Зелик, председник светске банке.

Економисти оптимисти кажу да је у развијеном свету најгоре иза нас. Да ли је тако и у земљама у успону?

Р. Зелик: Финансијско тржиште се мало опоравило у неким земљама, како развијеним тако и оним у успону. Берзе су почеле да расту. Али треба бити опрезан, јер је употреба продуктивних капацитета и деље веома, веома слаба. И то је сигнал за упозорење. Министри финансија Г-7 и Г-20 преносе одређено олакшање, јер се пад зауставио и иако можемо да имамо низак или негативан раст, ситуација је нешто боља. Али економисти и људи из индустрија су свесни да ће опоравак још каснити, и да ће бити спорији од предвиђеног.

А шта Ви мислите?

Р. Зелик: Да нико у то није сасвим сигуран. Постоји висок степен несигурности, ризика. А једна финансијска институција посвећена развоју, мора да се усредсреди на то да не занемари ризике.

Који до њих су најопаснији?

Р. Зелик: Има их много. Можда је главни тај што и даље треба санирати финансијски систем: САД су направиле кораке у добром правцу, али још увек има банака са озбиљним тешкоћама повезаних са кредитима за потрошњу, кредитним картицама или у грађевинарству. Осим тога, САД више од Европе зависе од тржишта акцијама, а то тржиште се још није опоравило.

Светска банка обично напада протекционизам и упозорила је на тешкоће у више економских области.

Р. Зелик: Постоје додатни ризици. Латинска Америка се држала прилично добро, мада су Мексико и Централна Америка под притиском јер много зависе од тржишта САД. Источна Европа је у деликатној ситуацији, посебно Балтичке земље и друге као што је Румунија. Друге тамне зоне су како опасност повезана са протекционизмом, тако и приватни дуг у земљама у успону, упркос помоћи ММФ. Затим постоји оно што ја зовем *фактор X*, оно што се никада не види да долази (као грип А). Знам да сав свет расправља да ли је дошло до *зелених изданака* или није. Моје мишљење је да у оваквим приликама нико са сигурношћу не зна шта ће се догодити и најбоље је бити спреман за било какву непредвиђену околност.

Источна Европа може да донесе нову олују?

Р. Зелик: Криза је изазвала проблеме са последицама по банке. Шест великих европских банака поседује 90% финансијског система у региону, и ако повуку свој капитал последице ће бити негативне. Зато смо 31 милијарду долара ставили на располагање банкама, а допринос ЕУ ће се попети на још 20 милијарди евра.

Упркос тој несигурности, за када одређујете почетак опоравка?

Р. Зелик: Има људи који говоре о крају 2009, док други кажу почетком 2010. године. У сваком случају, то ће бити опоравак спорог интензитета у току дужег времена, јер постоји много капацитета који се не користе у индустрији, а незапосленост ће и даље расти и то је добра подлога за популистичке и протекционистичке политике. Међу земљама у успону има великих разлика: Кина може да изненади у успону, постигла је добре резултате својим планом за стимулацију економије. За земље као Мексико и Бразил главна претња је у томе што немају приступа финансирању. Затим има десетак афричких земаља, као Либија, Обала слоноваче, које су неотпорне и виде да је њихов развој у опасности. А постоји успавана прехранбена криза, која се није толико смирила као што људи мисле.

Ризик да се понови депресија из тридесетих година XX века је дефинитивно из нас?

Р. Зелик: Вероватноћа је ниска, али никада није једнака нули. Две велике разлике у односу на те године су другачије реаговање централних банака (које су биле веома активне тридесетих година биле су део проблема) и протекционизам, који је тада затворио тржишта. Не верујем да је депресија могућа, али ако се догоди, биће страшна. За земље у развоју са просечним дохотком по глави, као Колумбија или Перу, које су урадиле добар посао, трајање ове кризе у току година, имало би огромну социјалну цену и треба да радимо на томе да се то не догоди. У азијској кризи из 1997. цео свет се питао да ли ће Кина превазићи тешкоће, а сада је један од извора глобалног раста. Што више таквих извора имамо, боље ће ићи светској економији.

После вртоглавог раста незапослености и протеста који су се јавили у многи земљама, видите ли ризик да дође до социјалне кризе?

Р. Зелик: Може да се догоди. Оно што је почело као велика финансијска криза и претворило се у дубоку економску кризу, сада иде ка великој кризи незапослености, и ако не предузмемо мере, постоји ризик да постане велика људска и социјална криза са веома важним политичким импликацијама. Кључ би могао да буде у предузимању стимулативних мера. Ако за пример узмемо Кину из 1998, инвестиције у инфраструктуру су јој послужиле за запошљавање, али такође и за стварање базе за продуктивност и будући раст. Ако стварамо инфраструктуру која ће запослити људе, то би могао да буде начин да сјединимо изазове на кратак рок са стратегијом да дужи рок.

Развијени свет годинама шкртари у помоћи за развој, али са кризом су се брзо активирали државни ресурси за помоћ банкама. То Вас разочарава?

Р. Зелик: Председник Бразила Лула, рекао је на састанку Г-20 да је најважније за земље у успону то да развијене земље поново почну да расту. Живимо у глобалној економији. Мексико и Централна Америка не могу да расту ако САД не расту. Ако Европа не изађе из тунела, то ће имати последице на Африку и остатак света. Зато има смисла први новац усмерити на стимулативне планове и санирати *заражене* *активе*

банка. Следећи корак је да се настави са притиском да би се урадило више за развијене земље, још даље до ММФ. Фонд постоји да би санирао кризу баланса исплата и финансијску кризу. Али Светска банка је та која мора да брине о санитарним програмима, о прехранбеној сигурности, о пољопривредној производњи и о инвестицијама у инфраструктуру.

Има ли довољно новца?

Р. Зелик: У овом тренутку смо добро капитализовани, али нема довољно државног новца да се суочимо са сви проблемима; треба само бацити поглед на дефиците па видети зашто је тако. Зато примењујемо неке новитете да би привукли приватни капитал, као пензионе фондове или независне фондове, да би то инвестирали у земљама у успону. До сада се мислило да те земље доносе много ризика, али после овога што се догодило, треба почети мислити да највећи ризици нису били у њима.

Колико је новца потребно Светској банци?

Р. Зелик: То зависи од дужине трајања кризе. У овим моментима хоћемо да се осигурамо да се земље не повуку у политици помоћи за развој. Обично наводим Шпанију као пример земље која доживљава велики економски застој, али покушава да одржи и чак да повећа своју помоћ другима.

Како иде са обећањима која је дала група Г-20?

Постоји ризик за тешку социјалну кризу

Пише: Роберт Зелик
субота, 30 мај 2009 13:44

Р. Зелик: Мислим да су последњи састанци Г-20 успех. Састанак у Лодону је донео веома позитивна решења о плановима за стимулацији или о претњи од протекционизма. Изазов је сада усмерити све на специфичне потребе земаља у развоју на следећем састанку који ће се одржати у септембру у Њу Јорку.

(Разговарали: Alisia Gonsales i Klaudi Peres; превод: Бранислав Ћорђевић)